

II,
C. 32978,
L.

I₂

32778, II, C, d.

32778, II, C, d, A

2 Zettel mit h.

POEZIJE.

ZLOŽIL

S. GREGORČIČ.

I.

DRUGI, POMNOŽENI NATIS.

V LJUBLJANI

ZALOŽILA «IG. v. KLEINMAYR & FED. BAMBERG»

1885

TISKALA

«IG. v. KLEINMAYR & FED. BAMBERG» v LJUBLJANI

IN=03006463

KAZALO.

	Stran
Uvod	1
Naša zvezda	2
Mojo srčno kri škropíte!	4
Na sveti večer	6
Sam	8
Mavrica	9
Veseli pastir	10
Prí zibelki	12
Kesanje	14
Siromak	17
Pogled v nedolžno okó	19
Jeftejeva prisega	21
Darítev	25
Kupa življenja	26
Izgubljeni cvet	27
Pri mrtvaškem odru	29
Siroti	31
Njega ní!	33
V mraku	35
Na bregu	37
Zaostali ptič	38
Vinski duhovi	40
Človeka nikár!	42
Izgubljeni raj	45
Lastovkam	46
V celici	48
Primula	51
Moč ljubezni	53
Svetá odkletev	55

	Stran
Življenje ni praznik/	59
Rómarica	61
O nevihti	66
Ujetega ptica tožba/	69
Svetišče	72
Sreč siróta	75
Tí veselo poj!	77
Soči	80
Slovó in naročilo (Ig. Gruntarju)	83
Moj črni plašč	86
Samostanski vratar	89
Na potujčeni zemlji	92
Domovíni	95
Grobni spomenik prijatelju (Ivanu N. Strésu)	97
Pastír	100
Nazaj v planínski raj!	103
V pepelníčni noči	105
Pozabljenim	111
Oj z Bogom, ti planínski svet!	113
Vojaci na poti	115
Dekletova molítev	117
Po bitvi	120
Vojakove nevéste poróka	123
Zimski dan	125
Tri lípe	128
Oljki	132
Znamenje	138
Biser. (Odlomek)	140
Dražba/	146
Nevesta	152
Selítev	157
Uzori	159

Uvod.

Poét, le malokomu znan,
Leží po svetu razmetán;
Da kip njegov bi vam podál,
Raztresene sem ude zbral —
Ne vseh! . . . a kdor pregleda té,
Spozná mu glávo in srcé!

Naša zvezda.

Zvezda mila je migljála
In naš rod vodíla je;
Lepše nam ta zvezda zala,
Nego vse, svetíla je.

Toda, oh, za gôro vtone,
Skrije se za temni gaj;
Svitile prašam milijone:
Vrne-li se še kedaj?

A molcé zvezdíce jasne,
Odgovôra ne vedó,
Dol z nebá višave krasne
Némo na prašalca zró.

Pridi, zvezda naša, pridi,
Jasne v nas upri oči,
Naj moj dom te zopet vidi,
Zlata zvezda srečnih dni!

Mojo srčno krí škropíte.

Mojo srčno krí škropíte
Po planinskih solnčnih tléh.
Kakor séme jo vrzíte
Po doléh in po bregéh.

Pômlad iz krvi rodíla
Cvétke tisočére bo,
Ter prijazno mi gojíla
Svôje néžne hčére bo.

Déve zôrne, dečki zali
Brali bodo róže té,
V kite bódo jih spravljáli,
Dévali jih na srcé.

In srcé jim bo ogrelo,
Cvetje vzraslo iz krvi,
Da za rod in dom plamtelo
Bode jim do konca dní.

Na sveti večer.

Pod gôro gre dekletce mládo,
Ko svet obhaja sveto noč,
Spoznalo bi v potoku rádo,
Kaj višnja jej namenja moč.

Na válih lunin svít trepéče,
Trepéče v déklici srcé,
Želéče pa in kopernéče
Očésci vprè na dno vodé.

In, glej, iz dna valóv pozdravi
Jo znan, krasán in ljub obráz,
Ki jej z nasmehom sladkim pravi,
Da tù je njíju združbe čas!

K potoku vleče tudi mêne,
Ko sveto noč proslavlja svet,
Tam morda tema se razžêne,
Ki v njó nebá je sklep odét.

Prinágnil bódem se nad vôdo,
Prisluškal, kaj bo val šumljal;
Ne svôje, národa usódo
V prorôčnih válih bom iskál.

Kdaj srečno moje bo domovje?
Rešítve njemu le še ní?
Kaj mi razkrílo boš, valovje?
Nadjá srcé se in — bojí!

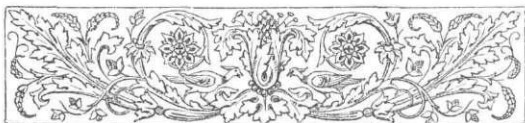

Sam.

Gorjé mu, ki v nesreči biva sam!
A srečen ní, kdor srečo vžíva sam!
Imáš-li, brate, mnogo od nebés,
Od bratov ne odvracaj mi očés!
Duh plemeniti sam bo nosil bôli,
A sreče vžíval sam ne bo nikoli.

 Odpri srcé, odpri roké,
 Otíraj bratovske solzé,
 Sirotam olajšúj gorjé.
Kedor pa sréčo vžíva sam,
Naj še solzé prelíva sam!

Mavrica.

Bíserna léstva se vspenja v oblák,
Spušča se onkraj na zemeljski tlak,
Mavrica pisana, božji prestól.
Angelji hodijo gor in pa dol,
Zláte kropílnice v rókah držé,
Zêmľjo prežejno hladé in pojé.
Gôri na stôlu pa Véčni sedí,
Kapljici vsaki on srečo delí:
Pade na pólje — rodí zelenjád,
Kane na drévje — obílen dá sad,
Kaplja na njívi — dá žito zlató,
Kaplja na trti pa — vince sladkó.
Sreča se spušča na sléherno stvár,
Kadar zalíva nebeški vrtnár.

Veseli pastir.

Zakrivljeno palico v róki,
Za trakom pa šopek cvetic,
Ko kralj po planini visôki
Pohajam za tropom ovčic.

Saj tukaj na solnčni višavi
Le sam sem, le sam gospodár,
Živejem po pameti zdravi,
Za muhe mi ljudske ni mar.

Nikomur tu nisem na póti,
Na póti ni meni nikdó;
Kdo čisto veselje mi móti,
Kdo móti življenje mirnó?

Nikdár ne zmračí se mi čêlo,
Nikdar ne stemné se očí,
In pojem in ukam veselo,
Da z gôre v goró se glasí.

Naj drugi okoli po svêti
Si iščejo slave, blagá;
Jaz hočem na gori živéti,
Tu sreča, tu mir je domá.

Za čedico krotko popeval
Bom pesemce svoje sladké,
Dolincem glasno razodéval,
Kar polni mi srečno srcé.

Ne, palice svoje ovčarske
Za žezlo kraljévo ne dam,
In rajši, ko krone cesarske,
Cvetíce na glavi imám!

Pri zibelki.

Počívaj mirno, angelj šibki,
Ki dní le šteješ, ne še let,
Počívaj sréčno v tópli zíbki
Ko v pópji mlade róže cvet.

Sedaj trenotke sreče jasne
Delí nebeški ti vladár,
Zdaj ure ti tekó prekrasne,
Krasnejših, oh, ne bo nikdár.

Zibelka s cvetjem je nastlana
In angelji pojó okróg;
Bridkóst nobena ni ti znana,
Ne teža rev, nadlog in tóg.

Vihar sovražen svet pretresa,
Razganja srca divji boj;
Nad zíbko jasna so nebesa,
V nedolžnem srci je pokój.

Zató le spavaj, angelj šíbki,
Ki nič ne veš še, kaj je svet,
Počívaj, snívaj sládko v zíbki
Ko v mehkiem pópji mladi cvet.

Saj, ko porasteš, dete zalo,
Drugače bóde mnogokáj;
Da bi le vedno mi ostalo
Nedolžno, čisto kakor zdáj!

Kesanje.

Da zábil bí reve in teže,
Na pósteljo starček se vleže;
A ura za uro beží,
In sèn mu ne stísne očí.

In, glej, o polnóčni se uri
Odpahnejo v sóbico đuri,
In studne pošasti skoz njé
K postélji se mu pripodé.

«Kedó ste, obrazi pregrozni,
Plašéči ob uri me pozni?
Kaj hoče ta nočni sprevòd,
Neznancev nadležni prihòd?»

«Mi nismo neznani duhovi,
Mi tvoji nekdanji smo dnovi,
In tvoja dejanja s seboj
Pripeljemo v vas ti nocój.

Tu želje smo tvoje in misli; —
Saj vedno smo bile ti v čisli,
Kaj zdaj nam odmičeš okó,
Zakaj ti trepeče teló?

In tukaj smo tvoje norósti,
Norósti zgubljené mladósti,
Zvijáče, krivíce, laží,
Katerim roditelj si tí!

Kot zvesti sinovi in hčere
Ti krajšati hčemo večere;
Skrbnó si gojíl nas nekđaj,
Zató te ne zábimo zdaj.»

In básno okróg zavrté se,
In zlóbno mu v líce režé se,
Pretvárjajo studni obráz,
Da mozeg preléta mu mráz.

In vedno ob uri vže pozni
Duhovi se vračajo grozni,
Pošastni ponávljajo ples,
In starček ne stísne očes.

Zgubljeno na véke je spanje,
Dobljeno pekóče spoznanje:
Narhujša je vseh bolečin
Kesanje, krivíce spomín!

Siromak.

Kar Bog mi je življenje dál,
Odkar sem se zavédel,
Pod svôjo strého nisem spál,
Pri svôjih nisem jédel.

Svatuje dan za dnevom grád,
Po njem veselje vríska;
A siromaka mraz in glád
Pod milim nebom stíska.

Kedó z menoj spregovóri
Besédico prijazno?
Kedó, kedó razveselí
Srcé veselja prázno?

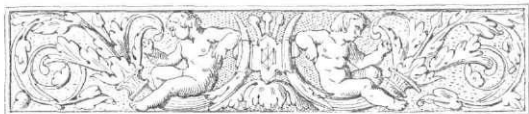
Po svetu hodim čisto sam
Od praga pa do praga,
Nikdó ne praša: kod in kam?
Z nevoljo vsak pomaga!

To pa nadloga vseh nadlog,
To húdo je najhuje,
Da, ker sem reven, ker ubog,
Me ljudstvo zaničuje.

Kdor kruha vbranega ne jé,
Ni skusil siroténja,
Kaj je trpljenje, on ne vé,
On ne pozná živlénja.

Za vse je svet dovòlj bogàt,
In sréčni vsi bi bili,
Ko kruh delíl bi z bratom brát
S prav srčnimi čutili!

Pogled v nedolžno okó.

Nikár, nikár se me ne boj,
Nedolžni, nežni angelj moj,
Le semkaj k meni sedi,
Okó v okó mi gledi!

Pogléd ti čist, okó mirnó,
V njem seva celo ti nebó,
In meni v njem leskeče
Odsev vže davne sreče.

Budí spomín mi krasnih dní,
Ko bil sem še kot si zdaj tí,
Spomína me mladósti
Brez toge, brez bridkósti.

Spomína me čarôbnih let,
Ko bil je v cvetji ves mi svet
Enako vrtu v maji,
Ko živel sem ko v raji.

Zgubljen je, oh, zgubljen moj raj,
Ne smem, ne morem vanj nazaj,
Zakléna so vrata,
Proč, proč je dôba zlata.

Pa če zaprt je sreče raj,
Da glédam vanj, se zdí mi, vsaj,
Ko v tvôja zrém očesa,
Odprta v njih nebésa.

Srcé se v prsih mi topí
Zamákneno v nekdanje dní,
V presréčno dôbo cvéta —
O zlata, zlata léta!

Jeftejeva prisega.

Na boj na dívje Amoníte,
Sovražnike rodú srdíte,
Je Jefte hrabro četo zbral;
Na meji, glej, sovražnih tal
Kleči glavár na travi rôsni,
Da zmago bi mu Večni dál
V usodni vojski, smrtonôsní:
«O čuj me, bojnih trum gospód,
Usliši mojo ti molítev,
Otmì, otmì svoj sveti rod!
Ti vòdì ga v zmagalno bitev,
Dodeli srečno mu vrnítev, —
In — to prisezam! — prvo stvar,
Ki po dobljèni slavni zmagi
Me sreča na domačem pragi,
Zakoljem tebi v žgalni dar,
Usode vojskne gospodár!»

Takó priseza vodja trum,
Glavárja čuje hrabra četa,
In srca, vže popreje vneta,
Navdihne nevkročèn pogúm.
Kadàr se v gôri vtrga plaz,
Kedó-li mu zastavi gaz?
Ko tenke bilke trdni hrasti
Se morajo vkloníti, pasti!
A stókrat huje od plazóv
Se Jefte s četo zadrví
Na vrste Amonskih sinóv.
Kakó so tam kovála jekla,
Kakó je kri v potocih tekla,
Na črna tla junaška kri!
Kot za žanjíco žíta snopi
Ležé po tleh vojakov tropi,
Požela jih je srepa smrt, —
Sovrážnik je pobít in strt,
In zmagovit na tla domača
Se Jefte s hrabro četo vrača.
Oj, to ti je ponósen god
Za té, o Jefte, in tvoj rod!
Slaví te Izrael vesél,
Ker sveti dom si mu otél:
Do meje ti naproti vreje,
In vrsta venčanih devic
Na cesto trosi ti cvetíc,

Nastílja palmove ti veje!
In póti, polja in vasi
Povsódi mrgolé ljudi:
Visoki, nizki, stari, mládi
Zmagálca videli bi radi,
Ki trume je sovražne zmel.
Izmej ljudi na mládo rame
Tu mati malo dete vzame:
«Glej, on je Izrael otél!»
In starček od veselja plaka
Gledaje slavnega junaka,
In sto in sto glasóv grmí:
«Rešitelj Jefte naj živí!» —
Vže sveti se domači krov,
Zidovje se belí naproti,
In zdaj v mogočni prelepoti
Pred njim stojí ves dom njegóv.
In, glej, mladenek cveten zbor
Slavílno pesem prepevaje,
Sreberne strune prebiraje,
Privrè čez prag na beli dvor;
Pred njimi pa v obleki snežni
V naróčaj Jefteju hití,
Kot na perotih, angelj nežni,
Otròk njegóv, edína hčí!
A Jefte, glej, je mrtvobled,
Iz lic je proč življenja sléd —

Ne króži se očetu róka
 V objem pristrčnega otróka.
 Junák, ki groze ne pozná,
 Kaj zdaj ko listje trepetá?
 «Oh, nepremišljena prisega!»
 Obupno oča zajecí,
 Da grozno se okrog razlega,
 Da mraz pretresa vsem kostí.
 «Joj, ti nesrečni ôtrok moj,
 Še bolj nesrečen oča tvoj,
 Ki krív brezmejnega je zlega!
 Umreti moraš, hči, umreti
 V življenja polnem, lepem cveti:
 Prisegel sem, da prva stvar,
 Ki po dobljêni slavni zmagi
 Me sreča na domačem pragi,
 Bogú bo dana na oltár;
 In tebe, oj otrók predragi,
 Nebó izbralo si je v dar!
 Velíko terjaš, o nebó,
 Velíko terjaš od očeta!
 Odpústi dete mi ljubó,
 Zgodíti mora se takó:
 Prisega grozna je — pa sveta!»
 In izvrší prisego oče,
 In padé dékelce mladó,
 A oče in ves národ joče!

Darítev.

Darítev bodi ti življenje celo:
Oltar najlepší je — srcá oltár,
Ljubezen sveta v njem — nebešk je žar,
Gospodu žrtva — vsako dobro delo.
O, da srcé gojilo bi vsekdar
Ta sveti žar, naj živo bi gorélo,
Enako kresu vedno ti plamtelo,
Bogú in domu žgalo vréden dar!
Odlóčno odpovéj se svôji sréči,
Goreče išči drugim jo doséči,
Živéti vrli móž ne smé za sé.
Iz bratov sreče njemu sreča klíje,
Veselje ljudsko njemu v ôku sije,
In tuja sólza mu mečí srcé!

Kupa življenja.

Pod tábo pekèl in nebó nad tebój,
A zemlja visí mej obema,
In gori in doli zajema
Ti v kupo življenja kipeči napoj:
Zdaj bòli peklà, zdaj veselje nebá,
Pogósto vse vmés!
Glej, to tí je res
Usóda svetá!
Kedór je možák,
Strupéne se kupe ne brani,
Sladké se nikdár ne vpijáni,
No vedno ostane enák,
In vedno ohrani
Si pôkoj sladák!

Izgubljeni cvet.

Sinoči je pela
Ko slavček ljubó,
Zakaj pa je danes
Rosnó nje okó?

Sinoči cvetoča,
Rudeča ko krí,
Zakaj pa jej danes
Obrazek bledí?

Imela je vrtec,
Oj vrtec krasán,
Ko davi je vstala,
Bil cvet je obrán.

Oh, cvetje je rahlo,
Čez noč se ospè;
A žal je še meni
Po njem, o deklè!

Tja doli po polji
Pa stopa nekdó,
On cvet je potrgal,
Zdaj — uka glasno!

Pri mrtvaškem odru.

Oj, tu ležiš na ôdri,
Kot angeljček mirú,
Očesci jasnomôdri
Zatisneni svetú.

Z ročico se ročica
K molitvi sklepa ti;
Ta snegobela lica,
Kot prej, so lepa ti.

In krog nedolžnih senec,
V ruménkastih laséh
Ti plava cveten venec,
Na ustnih rajsk nasméh.

Smrt ní ti strahovíta,
Če tudi v cvetu let,
Na lici se ti číta,
Da ní ti mári svet!

Čemú se joče mati,
Kaj oča se solzí?
Po tebi žalováti
Pa meni se ne zdí!

Saj ti si srečno slekla
Oklep trohljivi zdaj;
Neslà je božja dekla
Te v lepši, boljši kraj!

Pač blagor, blagor tēbi,
Tam dobro je za té!
Na srečnem božjem nēbi
Oj môli še za mé!

Siroti.

Cvetíca nerazvíta,
Rastóča vrh planín,
Ti zapuščěna, skrita
Poganjaš sréd pečín.

Kedó-li te zalíva,
Komú pač ti si mar?
Cvetíca ljubezníva,
Pa jaz ti bom vrtnár!

Skrbnó te bom zalíval,
Lepó te bom gojíl,
Če tudi drug bo vžíval,
Ko cvet se bo razvíl.

Oj déte, déte malo,
Nedolžno déte tí,
Sirota si ostalo,
Kedó za té skrbí?

Pa če nikdó na sveti,
Jaz bom pod skrb te vzal,
Le rasti v lepem cvéti,
Cvetú bom jaz vesel.

Za blágost ti goréče
Bom prosil, angelj moj,
Če tudi tvôje sréče
Delíl ne bom s tebój!

Njega ní!

Róže je na vrtu pléla
Péla pesemco glasno,
Žívo v lice zarudéla,
Ko je stópil on pred njó.

«Daj mi cvetko, dete zalo,
Da na prsi jo pripnèm,
Za spomín cvetíco malo,
Prédno v tuje kraje spèm.»

Kito cvétja mu je dala,
S cvetjem dala mu srcé,
Sama v vrtu je ostala,
On po svetu šel od njé.

Róže je na vrtu pléla,
Pésni pela je glasnó, —
Kaj, da vrta več ne déla,
Kaj ne poje več takó?

Déklica glavó povéša,
Vene óbraz, prej cvetóč,
Nekaj nje srcé pogreša,
Solz jej pôtok lije vróč.

Čez ograjo vrtno gléda, —
Mnogo mimo vrè ljudi; —
Deva bleđa, deva bleđa,
Njega od nikoder ní!

V mraku.

Le vtôni, vtôni za goró,
Le vgási, solnce, luč svetló,
Oj padi, padi gosti mrak,
Priněsi srcu mír sladák.

Čemú sijálo bi lepó,
Čemú, oj solnčece zlató?
Povsód sirótam sévaš le,
Nesréčen rod ogrévaš le!

Kdo gledal bi ta hrib in dol,
Zaklet le v revo, jok in bol,
Hinavstva, zmot, trpljenja poln,
Sirot in siroténja poln?

Doklèr mi siješ, solnce tí,
Hladú, mirú mi v srci ní,
Morí poglèd, teží spomín
Me svojih, ljudskih bolečín.

Le skrij se, solnce jasno, skrij,
Izgíni svet izpred očí,
Da zábi žalostno srcé
Človeške zmote in gorjé!

Na bregu.

Na brégu stojím in v mórje strmím:
Pod máno srdíto valovje
Rohní ob kamnito bregovje;
Do néba praší se meglêni dím,
 V obráz mi brízgajo péne
 Od skalne sténe;
A stena skalna
 Ostane stalna,
In jaz se na robu ne ganem,
Viharju kljubújem, ostanem!
Ko v steno valovje, usóde vihár
 Ob mé se zaganja;
A duh se ponósní ne vklanja:
Ti stréti me môreš, potréti nikdár,
Usóde sovražne besnéči vihár!

Zaostali ptič.

In ti si edini še tukaj ostal,
Oj ptiček, od trume vesele?
In nič po krilatih ti sestrah ni žal,
Ki splule so v južne dežele?

Oh, vidim, ni mōgla te bolna perut
Čez morje široko prenēsti,
Strl srēdi je pōti jo lōvec ti krut,
Pri brēgu si mōral obsēsti.

Zapūščen, bolán zdaj na produ stojíš,
Perutco pobēšaš krvavo,
Za družbo predrago, sirota, strmíš
V daljavo čez morskó planjavo.

Pač sanjaš o krajih, kjer sólnce topló
Sestrícam, družícam se smeje,
Kjer cvétje dišéče in sadje zlató
Visí od citrónove veje.

Moj ptiček, jaz dôbro uméjem bolest,
Ki vbogo srcé ti razrívá;
Pa pojdi z menój kot továriš mi zvest
In skupaj bolésti nosíva.

Saj mêní so tudi ti dôli le prod,
Duh lépše, srečnéjše mi sluti, —
Kakó jaz po njih omedlévam od tod,
A strte so môje peruti!

Vinski duhovi.

Točáj, le z nôva kupo mi napólni,
Hladíla daj, zdravíla duši bólni!

Kadâr okó otóžno v kupo vprèm,
Skrivnostna čuda v kaplji zlati vzrèm:
Odprè se svet čarôben mi in nów,
Okó zagléda sto in sto duhóv,
Duhóv ne zlôbnih, nego čistih, blagih,
Trpinom dôbrih, tóžnim srcem dragih.
Tu v kupi, glej, prekrasno zrèm kraljico,
Nebeško hčer, neskáljeno resníco;
Tik njé radóst — pozná se na očéh —
In déca njêna: šala, vtip in smeh!
Navdúšenost, čuj, poje rajsko pésem,
Na zêmlji še enake slišal nésem.

In nade duh naprot šepeče mi,
Podí obup, skrbí moréče mi.
Pogléd duhóv, vablénje krasnih bóginj
Mi vnema v duši čudodélen oginj,
Up vrača se v srcé, na usta sméh
In z nôva vžíga rádost se v očéh.

Duhovi vinski, hvala vam tedaj!
Napólni zopet kupo mi, točaj!

Človéka nikár!

V delávnico sem tvôjo zrl,
Ki bitij si rodíl brez brôja!
Skrivnostno snuje róka tvôja:
Nikjér je stalne ni stvarí,
A prah nobén se ne zgubí.
V delávnico sem tvôjo zrl,
In videl vedno sem vrtenje,
Prelívajóče se življenje,
Prerojevanje, prenavljánje,
10 Iz bitja v bitje presnavljánje,
A smrti nisem vzrl nikjér!
Brezumni svét plakaje tóži,
Ko pade cvét duhtéči róži,
15 Ko izmej dragih mu katér
Duhá okôve v grôb polôži,
Češ: rôdni brát mu je umrl!
In — smrti ní!

V delávnico sem bôžjo zrl,
Tam prestvarjánje sem stvarí,
A smrti nísem vzrl!
Začetnik moj, ki si me vstváril,
Duhá si ískro mi razžáril,
V oklêp prstêni jo zaprl, —
Zakaj? Veš tí! —
Ko ílnato boš jéčo strl,
Ne bom umrl!
No duhu poženó peroti,
Ki jih iz dôla solz in zmot
Razvíje na skrivnostno pot,
Kam? Têbi hítel bo naproti,
Da énkrate tvoj obráz bi zrl,
Da zrl bi solnčnojasno lice,
Obráz ljubézni in resnice! . . .
To prst pa prsti izročé
In svét ob noč pozabi kraj
Krijóč ostanke té.
In ni mi žal! Svét zabi naj!
Ti ga ne zábiš!
Za nôvo stvar moj práh porabiš, —
Za káko? Jaz ne vém,
Ti sam si gospodár!
A eno te prosíti smém:
Iz praha vzgôji ti cvetíco,
Podári lógu pévko-ptíco,

49
Katérokoli vstvári stvár;
Kedór bi pa ko jáz na svéti
Iměl čutiti in trpéti,
Mej dvômi, zmótami viséti —
Človéka — vstváriti nikár!

Izgubljeni raj.

Izgubljen člověku je zémeljski raj,
Adámova déca v prognanstvu se jôče
In prôsi, naj sréče zaprávljene kraj
Odpřè jej na nôvo dobrótljivi ôče.

Nespámetno ljudstvo, čemú-li tvoj stok?
Na délo! Ne nosi mi križema rok!
Povrni se sámó v prvôtnost nazáj,
In našlo pòvsódi prvôtni boš raj!

Lastovkam.

Lástovke, oj Bog vás sprími,
Ko po dólgi, ôstri zimi
Priletéle ste nazaj
V mirni naš planínski raj!
Ve pomládi ste znanilke,
Dôbre sréče ste nosilke,
Kjer svoj dom postávite,
Blágost tja pripravite.
Gostoljubljen stròp je moj:
Gnézda svôja nanj pripníte,
Tù valíte, tù gojíte
Sreçonôsni zárod svoj.
Skrbno jaz vam branil bom
Nežni rod in malí dom.
Tù nikdó se vas ne takne
In mladíčov vam nikdó
Z róko kruto ne izmakne, —
Čuval jaz jih bom zvestó.

A zastónj je vès moj klíc,
Ne privábi sréčnih ptíc.
Razkropí se vse krdelo
Čez prijazno gorsko selo,
Razdelí se v pare tròp,
Slédnji par izbêre stròp,
Kjer obési mēhko gnézdo;
Prazen je le moj, edín,
Ker nesréče jaz sem sín,
Rôjen pod nezgôdno zvézdo!

V celici.

Iz néme cêle v žívi svét,
Mlad samotár strmí,
Venóčih lic bledéči cvét
Kropé mokré očí.

Stâr pótnik v ôkno vspnè okó,
Ko truden mímo gré,
Blagruje ône, ki mirnó
Po célicah živé.

Ne móti, pótnik, se nikár,
Ní tukaj dom mirú,
Ni vsélej svet pokòj vladár
Sred tíhega zidú.

Moj dom je nizek in tesán,
Brezmejno to srcé,
Če brat zaklépa samostán,
Kdo vkléne pa željé?

Doklér se prsi dvigajo,
Srcé še hrepení,
Doklér željé se vžigajo,
Pokoja, sreče ní! —

Zapústil svet sem mladolet,
Se v celico zaprl,
Umrl je záme celi svet,
Jaz nisem zánj umrl.

Zabíti ga, — mi móči ní,
Vživáti ga — ne smém;
Plamén, ki v srci mi gorí,
Morím in mrjem ném.

Ne vlada vselej svet pokoj
Sred tihega zidú;
Če ne prinêseš ga s seboj,
Ne najdeš tu mirú.

Le rômaj, rômaj svôjo pót,
Glej, svét je lép ko vrt;
Ràd bi s tebój iz teh samot, —
Izhòd mi je zaprt!

Primula.

Polétni dan na zlatih žarkih
Iskril na svet je solnčni prah,
Po tratah se vsejál in jarkih,
Zaríl se v prst, zavil se v mah.

Tam sólčne matere rojenci
Bledé zaprti v grob témán,
Svetóv nebeških izseljenci
Mrjó v nesréči dan na dan.

Vže zímski dan visí nad brégom,
Čez dol besní ledén vihar,
In gozd in plan ječí pod snégom, —
Gorjé ti, vboga solnčna stvár!

Kakó siróta zdaj trepéče,
Oh, da bi mogla gor nazaj,
Če ne, pa vsaj iz nočne ječe,
Da gléda vsaj domači raj!

In zláto solnce, glej, prigreje,
Odprè snežéni se zapah,
In solnčec stotísóč prismeje
Se tam, kjer mrl je solnčni prah.

Oj, to se v travi jasno bliska,
Po jarkih vse svitló, zlató,
Stotísóč tam trobentic piska
Glasán pozdráv domú v nebó!

Moč ljubezni.

Zaljubilo se je mórje v luno,
Zaljubilo z neizmérno silo,
Ž njó združiti se srčno želelo.
Dolgh šest ur kvišku je kipelo,
Drugih šest ur zopet togovalo,
Togovalo, bridko žalovalo,
Ker se ž njo zedíniti ni moglo.
Vendar ní ljubezni popustílo,
Želj kipečih ni si ohladílo:
Vsako šesto uro po odtôku
Zopet k ljubici se luni dvíga,
Dviga se, se dvigniti ne môre.
Ž njo skleníti se nikdár ne môre.
Le vzdihljáji morja gor kipijo;
Luno v temne megle zavijaje
Tóžijo morjá bridkósti luni.

Ona se ljubezni vérne vsmili,
Ker skleníti z dragim se ne more,
Sólze za vzdihljáje morju vrača,
Ter hladí kipéče želje morju. —
Če takó studêna vôda ljubi,
Oj, kakó pa bo to vróče srce!

Svetá odkletev.

Sen sanja srce moje zlat:
Odrpto je nebó,
In vèn se vsiplje zbor krilát,
Kaj bo, kaj bo pač tó?

Čuj! gôri kliče višnji Bog:
«Nocój bo svét odklet,
In konec bóde réy, nadlog,
In raj mu vstvârim spet!»

Kot jasni vtrínki trop duhóv
Spustí se v solzni dol,
Nesóč zemljanom blagoslów
In lek za žal in bol.

In razkropí se solnčni trop
Iskrèč na vse strani
Pod slamnati in zlati stròp
Zdravèč, blažèč hití.

Kjer joka se nesreče sín,
Otrè mu z líc solzé,
Kjer najde hišo bolečín,
Odnêse jej gorjé.

In krog po svetu trop, bliščeč,
Skoz temno šviga noč,
Iz bliskov mèč krepkó vihteč,
Razganja teme moč.

In zmot, laží in zlôbe duh,
Zavísti kleti gad,
In srd, krivíca in napuh
Grmé v peklà propád!

In bes, ki v srci tíčal je,
Celó v najboljšem — skrít,
Duh bôžji ga izbíčal je,
Poslan nas poblažít.

Resnice solnce síje zdaj
Ljubezni greje žar,
In svét je zopet cvéten raj,
In srečna vsaka stvar.

Oj, to je zêmlje vzvišen god,
Človéštva zlati dan!
Prenôvljen svet, prerôjen rod,
Kot bôžji sèn krasán! . . .

Z višáv nadsólnčnih kraljev kralj
Se zêmlji nasmehljá,
In prst njegov iz dalnjih dalj
Jo dvigne do nebá.

Na véčno stísne jo srcé,
Ljubezni prve vnet,
S poljubom sladkim govoré:
«Zdaj moj otrók si spet!»

Na ta poljub nebá sladkost
Prešine vse stvari,
Srcé, vtopljàno mi v radósti,
Zamakneno kopní! . . .

Srcé, le sanjaj vèn in vèn,
O sèn, ne vniči se!
A pač! Izgini sèn kot sèn,
Pa dej, — vresníči se.

Življenje ni praznik.

Cvetóčega líca, cvetóčih še let
Zdaj prve korake namérjaš mej svet, —
Nastlali na stézo so pisan ti cvet.
Po poljskih cvetícáh te žíve cvetíce
Spremljájó, kot žénina mláde družíce.
In svátov prijateljskih rádosten tróp
Praznuje tvoj prvi v življenje ustóp.
In têbe — pač móti te cvétje na poti —
To óbčno vesélje se tudi polóti!
Ne čutiš — naj srca ne vara te čút! —
Da vñòd le v življenje je s cvetjem posut?
Ne slutiš, da cvetje, na stezo nastlano,
Le trnje zakrívá, da zvene ti rano?
Prijatelj, ne bódeš za zlo pač mi vzel
Resnòbne beséde na praznik vesel:
Ni praznik, predragi mi, naše življenje,
Življenje naj bude ti délaven dan!

27
Od zôra do mraka rosán in potán
Ti lajšaj in slajšaj človeško trpljenje!
Ne plaši se znoja, ne straši se boja,
Saj móško dejanje krepčuje možá,
A pôkoj mu zdrave móči pokončá,
Dejanje ti ljúbi, a bój se pokoja!
Dolžan ni samó, kar veléva mu stan,
Kar môre, to móž je storíti dolžán!
Na délo tedàj, ker resnobni so dnovi,
A délo in trud ti nebó blagoslôvi!

Rómarica.

Čemú se ti takó mudí
Oj romarsko deklè?
Saj k samostanu daleč ní
In k cérkvi vrh gorè!

Težká je pót in hrib strmán,
Počívaj tu z menój,
Lehkó, lehkó še v samostan
Dospèš, deklè, nocój!

«Da, rómarica sem, gospod,
A ne gor k cérkvi tej,
Odtod še daleč gre moj hod,
Mudi se mi naprej.

Goré še tri, dolíne tri
Mi prehodíti je,
Deroče globočíne tri
Mi prebrodíti je.

Za brodom tretjim bel je prod,
Za prodom svet zelèn,
Tja rómarica spèm od tod
Na griček osamljèn.

Na gričku církev ne stojí,
Ne miren samostán,
K molitvi romarskih ljudi
Ne vabi zvon glasán.

In križ ne kamnat ne lesén
Ne dviga se navpik,
Prosilcem milosti noben
Tam ne delí svetník.

Pa če nikhó tja ne hití
Pobóžnih čutij vnet,
Če církve tam ne križa ní, —
Ta kraj je méni svet!

Na griček nizki ta srčno
Jaz poklekníla bom,
In gôrko, kakor prej nikdó,
Solzéch molíla bom.

Saj griček drugim ni enák,
To je nagrôben grič,
Pod njim počíva mlad voják,
Oh, meni drag mrlič.

Zapústil bil zastavo je,
Saj vem po kom kopněč!
A plačal željo z glávo je,
Plačuje jo trohněč.

Na tuji zêmlji zdaj leží
Neznán, nemilován,
Ne križ ne kamen ne stojí,
Kjer on je zakopán.

Gomíla posvečéna ní,
Kropíl ni mašnik je,
Ni s trnjem ograjéna ní,
Oh, čedi v pašnik je! . . .

Pač ôstra in nemila si,
Oj sódba svetna ti!
Ko krí za dolg prelíla si,
Ni-li dovòlj ta krí?

Ni kazni ti zadôsti smrt,
Nje muka in nje strah?
Še v grob celo tvoj séga črt,
Še mrtvi skruniš prah?!

In to vestí ne pêče ti,
Da, grôbni prah skrunèč,
V nekríve in ljubéče tí
Strupén zadíraš mèč?

A zdaj naprej, na grob njegóv,
Po sódbi svetni klét,
Od svetih izobčèn grobóv,
A duši môji svét!

Na grôbu tem se naselím,
Gròb meni ni strašán,
Skrbnó okróg ga ogradím,
Da več ne bo teptán.

In ker pomníka ní grobník
Postávil na nasíp,
Jaz živ mu bódem spomeník,
Trpèč ljubezni kíp.

Tam naj kedàj še moj pepél
Počíva, kjer njegóv, —
A bó-li skupni prah prejél
Mrtvaški blagoslów?»

O nevíhti.

Zanesi nam, zanesi, Bog,
Otmì nas rev, otmì nadlog!
Grozí sovražnica srdíta,
V oblakov sivih plašč zavíta;
Beséda njêna — grom rohnèč,
In nje poglèd je — blisk gorèč.
Beséde grom in blisk očesa
Nebésa in zemljó pretrésa.
Pod plaščem nôsi bič prikrít,
Oj bič iz zrn ledènih zvit!
Gorjé, če jézna ga zavzdigne,
Če ž njim po polji plôdnem švigne,
Gorjé!
Glej, tam na polji setev mlada, +
Žívilo naše, naša nada, a
a

Pod téžo skloneno drevó,
Glej, nežni cvet na mladem vrti,
Ognjêni sók na vinski trti
Plahó ozira se v nebó,
In vse se víje, vse trepeče,
Bojí vse šibe se grozeče.
Zanesi nam, zanesi, Bog,
Otmì nas rev, otmì nadlog!
Oh, saj te kličemo očéta,
Čuj prôšnjo siromaka-kmeta,
Sprejmì naš jok in vzdíh in stok,
Ne vníci žaljev pridnih rok!
Ti migni — blisku žar se vpíhne,
Le prst zavzdígni — gróm potíhne,
Le veli — bič se razdrobí,
Le želi — led se raztopí,
In róka, ki je prej grozila,
Bo blagoslov na nas rosíla.
Zanesi nam, zanesi, Bog,
Otmì nas rev, otmì nadlog!

— — — — —

Zastónj!

Nebó mu prôšnje te ne čuje;

Vihar strášan

Čez drn in strn grmé prihruje,

Ledêno zrnje v setve vsuje

Oblak temán —

Končán je cvet in sad obrán, —
Gorjé!

Ozrè se kmèt na strte nade,
Ozrè na sinke, hčérke mlade,
In divja bôl, skrbí strašné
Očetu v srci zablesné, —

48 Gorjé ti, vbogi kmet, gorjé!

Ujetega ptiča tožba.

Oj, zêmlja širna, zêmlja lépa,
Ti vsa si bila moja last;
Zdaj ózka kletka me zaklépa,
Ko vjél sem se v nesréčno past.

Ostrigli, oh, so mi peroti,
Da ní mi môči v sinji zrak,
Čez hrib in dol — gorjé siróti —
Ne nôsi več me vzlèt krepák.

Ne nôsi več me v lóg košati,
Kjer mnog prebíva zvest mi drug,
Ní môči mi v jeséni z brati
S teh vélih trat na cvétni jug.

Z ognjênim jeklom umorili
So mi nebéško luč očí,
Da bôžjih čud v prirode krili
Uživati mi môči ní.

Okó siroti oslepljêni,
Okó edíno je — spomín,
A on ni vír tolažbe mêni,
Spomín mi vír je bolečín.

Za mano ure sólnčne sréče,
Pred máno grôza tèmnih dní,
Krog mène sténe véčne jéče, —
Pa naj spomín me veselí?!

Zdaj sênčni gaj se v cvét odéva,
Oj senčni gaj, moj rojstni raj;
Glasnó tam bratov zbor popéva,
Tu moj izgublja se vzdihljáj.

Z družíco drug tam prôsto léta,
Izbrál si gósto je drevó,
In drôbno gnézdo skrbno spléta,
Da spal bi nežni rod mehkó.

A méni svét je vès ocvetel,
Zaprt in slep sem samotár,
Nikdar ne bódem gnezda pletel,
Gojíl mladíčov níkedár.

Mrjè mi v ječi srce vbogo,
Brezcvétna gine mi mladóst, . . .
Pač mnogo vzéli ste mi, mnogo,
Ko zláto vzéli ste prostóst.

A enega mi vzéli níste,
Pa mi ne vzamete níkdár:
To pésmi so sreberno-čiste,
To je glasóv nebeški dar.

Samôtno v kletki bom popéval,
Doklèr ne póči to srcé;
Vam dušo mrzlo bom ogréval,
In sêbi bom hladíl gorjé!

Svetišče.

Z višave zelêne je cêrkvica béla
Prijazno v dolínski odsévala cvet;
Gor romarjev četa je mnoga hitéla
Po mir, po tolažbo, ki néma ju svet.
A cêrkvice ní več! Zidôvi posuti,
Brezbožniki, ah, so razdrli jih kruti;
Zvoníka ni zreti, ni čuti zvonóv,
Ne petja, ne vérne molítve glasóv.
Darílca, daróv in darílnikov ní,
Svetílnikov več in kropílnikov ní:
Žaré jej le luči na nebu goreče,
Kropé jo meglé izpod néba roseče,
Vže trn in osát je prerasel razpád,
Po skalah tam plazi se pisani gad,
In potnika grôza obhaja,
Ko vidi strupenega zmaja.

A mêni kaj tóžnost objema srcé,
Ko cêrkve spominam se vrhu goré,
Kaj sólza v okó mi prihaja? . . .
Svetišče najlepše je tvoje srcé,
Prostôra ni ondu za zlate malíke,
Sezídale so ga najvišje roké,
Naslíkale nótri nadzemeljske slike.
Brezmejno ko Bog je svetišče srcá,
Skrivnostíno kot on je, kdo pač proumé ga?
Vesoljno neskončnost zemljé in nebá
Z ljubeznijo sveto in živo obsega!
Stotísoč svetíl na zvezdíšči gorí,
Stotísoč čutil v tem svetíšči plamtí,
Ob luči so večni prižgana,
Ni níčna svitlôba jim dana.
Nesvétega nič še ni prišlo v ta hram,
Duhovi le blagi kraljujejo tam,
In božji krilatec svetíšču od praga
Odganja sovraga! — —
Jaz tukaj na pragu kot romar stojím,
Rad v tvôje svetíšče upíram očesa,
In grôza skrivnostna srcé mi potresa,
V lepôto čarôbno zamaknen strmím.
Ko zrêm u svetíšče nadzemeljsko to,
Srcé mi neskônčno je polno takó,
Kot zrl bi v odprta nebesa.

In vendar — kaj sili mi vedno v spomín
Posuto svetišče na vrhu višín?
Kaj tóžnost srcé mi pokriva,
Kaj sólza okó mi zalíva? . . .

Srcé siróta.

Osamélo, zapuščeno
Dete tu stojí mladó,
Čêlo tóžno in meglêno,
In mokró mu je okó.

Mati mrtva, mrtev ôče,
Bratov nima, ne sestrá;
Brez domú po svetu jôče,
A kedó mu strêho dá?

Ta sirota osaméla
Ti nesréčno si srcé;
Záte nima zemlja cêla
Brata ne in ne sestré.

Saj tvoj dom ni tu na svéti,
Ti tam gôri si domá;
Tebe neče svet uméti,
Ti ne môreš pa svetá!

Tí veselo poj!

Le zelêni, sêncni gaj,
Dúhti nad menój;
Jaz kot list uvél sedaj
Mrjem pod tebój.

Kaj ti, drôbni ptíček, dém:
Le veselo poj!
Poj, če tudi jaz sem ném,
Stari znanec tvoj!

Ti lehkó imaš srcé
In lehkó perút,
Nič ne veš, kaj je gorjé,
Kaj obup je ljút.

Rádostno, krepkó žgoliš
Vrh zelênih vej,
Védno v cvétji le živiš,
Srêčen si vselêj.

Ko si v južni zletel raj,
Bil je gaj zelên,
Ko priplaval si nazaj,
Spet je pomlajên.

Méniš pač, da lanski list,
Dom ti spléta še,
In da jaz sem vedno tist,
Ko zdaj léta še!

Ti ne véš, da zimski čas
Cvet je naš umrl,
Ne, da je življenja mraz
To srcé mi strl.

Toda, ptiček, kaj za tó,
Če umíram jáz?
Kaj, če cvétje prelepó
Vzél je zimski mráz?

Glej, zelèn je z nôva gaj,
Sólнечно je nebó,
Zêmlja cvète kot nekđaj
Žívo in lepó.

Le skoz jasni zrák, moj ptíč
Pa skoz sénčni gaj,
Kaj bi mótil te listíč,
Suh in mrtev zdaj?

Kaj ti mari, če molčí
Stari znanec tvoj?
Sréčen bódi, ptiček, tí,
In veselo poj!

Soči.

Krasnà si, bistra hči planín,
Brdkà v prirodni si lepôti,
Ko ti prozôrnih globočín
Nevíhte témne srd ne móti,
Krasnà si, hči planín!
Tvoj ték je živ in je legák,
Ko hód deklét s planíne;
In jasna si ko gôrski zrák,
In glásna si, kot spév krepák
Planínske je mladíne, —
Krasnà si, hči planín!
Rad glédam ti v valove bôdre,
Valove te zelêno-módre:
Temnà zelén planinskih trav
In vedra víšnjevost višáv
Lepó se v njih je zlila;

Na rôsah sínjega nebá,
Na rôsah zelenih gorâ
Lepôto to si pila, —
Krasnà si, hčí planín!
Ti mênì si predraga znanka!
Ko z gôrskih prišumíš dobráv,
Od dôma se mi zdiš poslanka,
Nesóča mnóg mi ljub pozdráv, —
Bog sprimi te tu sréd planjáv! . . .
Kakó glasnó, ljubó šumljáš,
Kakó čvrstó, krepkó skakljáš,
Ko sred gorâ še pót imáš!
A ko pridêreš na ravníne,
Zakaj te žíva rádost mine?
Kaj trudno lézeš in počasi,
Zakaj so tóžni tvôji glási?
Težkó se ločíš od hribóv,
Zibélke tvojega valóvja?
Mar véš, da têčeš tik grobóv,
Grobóv slovenskega domóvja?
Obojno bol pač tu trpíš!
V tej bôli tóžna in počasna,
Ogrómna sólza se mi zdiš,
A še kot sólza — krásna!
Krasnà si, bistra hčí planín,
Brdkà v prirodni si lepôti,
Ko ti prozôrnih globočín

Nevíhjte divje srd ne móti!
Pa, oh, siróti tebi žuga
Vihár grozán, vihár strašán;
Prihrúmel z gorkega bo juga,
Divjál čez plóдно bo raván,
Ki tvôja jo napaja struga —
Gorjé, da daleč ni ta dan!
Nad tábo jasen bo oblók,
Króg têbe pa svinčêna tóča,
In dèž krváv in solz potòk,
In blísk in grom, — oh, bitva vroča!
'Tod sékla bridka bodo jekla,
In ti mi boš krvava têkla:
Kri naša te pojila bo,
Sovražna te kalíla bo!
Takrát se spômni, bistra Sóča,
Kar gôrko ti srcé naróča:
Kar bóde shranjenih vodâ
V oblakih tvojega nebá,
Kar vóde v tvôjih bo planínah,
Kar bode v cvétnih je ravnínah,
Tačas prodrvi vse na dán,
Narásti, vskípi v tok strašán!
Ne stískaj v meje se bregóv,
Srdíta čez branove stópi,
Ter tujce, zêmlje-lačne, vtôpi
Na dnò razpénjenih valóv!

27
70

Slovó in naročilo.

(Ilg. Gruntarju.)

Le pojdi tórej, duša draga,
Čepráv težkó mi je slovó;
Naj mēni tēče sólzna sraga,
Pa drugim boš vedril okó.

Mej tujce ne, ti gréš mej brate,
Da zánje trudiš dan se vsak,
Da vzôre mi vresníčiš zláte
Kot narodnják in poštenják.

Hudôbnež je podôben slani,
Ki padla v mrzli nôči je;
Kar ta je vrtu in poljani,
Krepósti on cvetóci je.

A móž poštén je — sólnce zláto,
Ki razsvetljuje, greje svét,
Ki v pisan cvet ogrinja trato,
Ki vrt in gaj odéva v cvét.

Visôko číslam učenjaka,
Ki nam proganja tème zmot,
A bolj še cénim poštenjaka,
Ki vé in hôdi pravo pot.

Ti učenóst s krepóstjo združí,
Kot sólnce strinja luč in moč,
S tem domovini zvésto služi,
Nevtruden zánjo dan in noč.

Značajen sam, še v ljudstvu značaj
Oživljaj, goji in krepčaj,
Na to mi prvo skrb obračaj,
To naša je nalôga zdaj!

U srca ljúbljenih rojakov
Sej séme plemenitih rož,
Da bómo národ poštenjakov,
Da bómo národ vrlih móž.

Kar sanjala v trenutkih zlatih
Sva sanj za národ náš kedàj,
Ti vse vresníči zdaj pri bratih,
Življenje zdaj uzôrom dàj!

Le pojdi tôrej, duša blaga,
Srčno na délo svéto tó;
Naj têče mênì grênka sraga,
Otíraj drugim jih skrbnó!

Moj črni plašč.

Ta črni plašč vam je v zasméh,
A — ga uméjete?
Uméte rôso v teh očéh,
Ki se jej sméjete?

Gomile z rôso tó kropím,
Ki vrè mi čez obráz,
In plašč, ki se ogrinjam ž njím,
Po ranjkih nôsim jaz.

Umrla ni še mati mi,
Umrl ni ôče še,
Za sestrami, za brati mi
Srcé ne jôče še.

Še drage môje Bóg živí,
In zahvaljujem ga,
A v grôbu mnóg mrlíč leží,
Ki objokujem ga:

Pravíco v gròb so dévali,
Pri grôbu jaz sem bil,
Pogrêbci so prepévali,
A jaz solzé sem líl.

Zrl bratoljubja sem pokòp . . .
Ko gròb se je zaprl,
Smejál se je spremníkov trop,
V bridkósti jaz sem mrl.

Uzôre pokopáli so, . . .
— Oh, to dočákal sem! —
Na grôbu tam plesáli so,
Grenkó jaz plákal sem.

Radóst tedaj je vbégla mi,
Moj duh je mrak objél,
Bridkóst je v dušo légla mi,
Več nísem bil vesél.

Tedaj oblékel sem še mlad
Obléko žalno to,
Na grôbe vzôrov, sanj in nad
Solzé mi zdaj tekó.

Samostanski vratar.

Življenja valóvje tam zunaj hrumí,
Tu vlada pa mír in tihóta,
Tam zunaj vrvenje, drvenje ljudi,
Tu nótri je svéta samôta.

Na pragu stojé jaz oziram se v svét,
V ozídje se ózko ozíram;
U celici bivam nad petdeset lét,
Ter duri odpiram, zapiram.

In bil samostanu prav véren ključár,
O pôzni, o rani sem uri,
Utrujeni pôtnik in révež nikdár
Zastónj ni potrkal ob duri.

Premnôgi, ki dušo obup jim je trl,
Tù našli so mír in tolažbo,
Za mír sem tisóčikrat duri odprl,
Nikoli jih nisem za zdražbo.

Takó jaz obračal sem ključe vsekdár,
Takó sem u službi osível;
Ti tudi, predragi mi, bódi vratár,
In módro in móško boš žível.

Teló ti je hiša: v njej um gospodar,
A čut gospodínja ti bódi;
Počutki so vrata, ti glej ko vratár,
Kaj vèn in kaj nóter ti hôdi.

Kar ímaš zlatá in pa srêbra domá,
Raztôpi ga v peči ognjêni,
Zlatár naj iz tega ti ključe sková,
Pa v duri počutkov jih dêni.

Odprto navadno uhó in okó,
A usta zaprta mi nosi,
Če tréba, odprì pa še usta srčnó,
Nikjér dovolítve ne prosì.

Odprto srcé in odprte roké
Imej za trpéčega brata;
A trdno zapáhni uhó in srcé,
Ko trka sovraštvo na vrata.

Hinavstvu in podlosti v dušo ne daj,
Ne krivdi, ne zlôbi nobêni;
Krepósti rozmàkni srcé na stežaj,
A skrbno ga strásti zaklêni!

To bóde edíno ti prava prostóst,
Če ímaš počutke v oblasti,
To bóde najvišja modróst in krepóst:
Brzdáti in vládati strásti!

Na potujčeni zemlji.

Pozdravljam sólnčna te raván,
Ki pred menój si razprostrta!
Ti lépa si kot sèn krasán,
Podoba rajskega si vrta.

Kedó bi pàč se ne zavzél
O čarovíti tej lepôti?
Kakó naj duše čut vesél
O čudu tem se ne polôti?

In vèndar, rajska ti raván,
Ko náte pótnik se oziram,
Moj duh temán je in mračán
In sólze iz očí otíram.

Naš bil nekdaj je ves ta raj,
Očetom našim domovina;
Tuj národ tód se šíri zdaj,
Naš raj je tujcev zdaj lástnína.

Dobí se včasí pergamén:
Nánj pésmi krasne, módre reke
Napisal bíl je móž učen, —
O vrédne, da živé na veke!

A list je tujcu v last prišél,
On stara slôva je izbrísal,
Ker njh modrósti ni umèl,
Ter črte svôje je narísal.

Tak list prostran si tí, raván!
Naš déd tu pisal svôja déla,
Naš gôvor čul si prék polján,
Tu pésem naša je živéla.

A zdaj zatrt je tód naš glás,
In tuji króg zvené glasovi,
Tuj trg in grad, tuj ves je kras,
Oh naši so samó — grobovi!

Zatôrej, solnčnata raván,
Ko náte moj poglèd se vpíra,
Temán mi duh je in mračán,
In srce tuge mi umíra!

Domovíni.

O vdôva tózna, zapuščena,
Ti mati toliko sirot,
S krvjó, solzámi napojêna,
Ki ból poznáš le, nič dobrot,
Oj mati vdanega ti sina,
Oj, zlata mati — domovína!
Ti krasna si, krasnejše ní,
Kar jih obséva zarja dneva;
Krepostna si, vsa vredna tí,
Da króna vénča te kraljéva.
A trnjev le tvoj vévec je,
In rod tvoj rod-mučê nec je;
Sovražni svét te le prezíra,
Prezíra te in te zatíra!

Kdaj to gorjé pač mine tí?
Kdaj se okó ti vjasni kálno?
Kdaj sléčeš to obléko žalno,
Kdaj solnce zláto sine tí?
O, da z močjó in sréčo, slavo,
Ne s króno trnjevo, nebó
Ovílo bi ti svéto glávo, —
Kakó bi jaz ti péł glasnó!
A ker nikdó ne šteje te,
Ker ves te svét teptá z nogámi,
Jaz ljubim tem srčneje te,
Jaz ljubim tem zvesteje te,
A ljubim te — s solzámi!
Oj mati môja domovina,
Ljubezen môja ti edína,
Ti môja skrb in bolečina,
Bog čúvaj dobrotljívi te,
Bog žívi te, Bog žívi te!

Grobni spomeník prijatelju.

(Ivanu N. Strésu.)

Kakó bi zábil to gomílo,
Kjer blágo tvôje spí srcé,
Ki mi brez méjno vdano bílo
Vès čas do zadnjega je dné?

Ti bil mi nisi brát po krvi,
A vèč si bil mi tisočkrat:
Bil mêní si prijátelj prvi,
Po srci in po duhu brat.

Težkó se človek od mladósti,
Težkó se lóči od nadej,
Težkó se lóči od prostósti, —
Od têbe jaz sem se težéj.

In vendar, dragi, jaz po tēbi
Ne bom več brídsko vzdíhovál,
Saj našel si na božjem nēbi,
Kar tukaj si zastónj iskál.

Po svóbodi je hrepenélo,
Po luči, srēci ti srcé,
K resnici priti je želélo, —
Izpolnil Bog ti je željé.

Zdaj bivaš vrh višave jasne,
Kjer ni mrakú, kjer ni nočí;
Tám sólnce srēče ti ne vgasne,
Resníce sólnce ne stemní.

Tam réšen réve si in téže,
Tam próst si izkušnjáv in zmot,
Nobēna spona te ne véže,
Volíš si čas in kràj in pot.

Po jasni švígaš visočini,
Sam lépa zvézda sréd zvezdâ,
In k mēni tudi v nôčni tmíni
Priplávaš mnogokrat z nebá.

Tedaj sladkó pripoveduješ
Pravljíc iz lépših mi svetov,
Ter sréčo rajsko opisuješ,
Ki vžíva v domu se duhóv.

Gledaje sliko tvôje sréče
In zróč nebéški tvój obráz,
Iz duše vzdíšem kopernéče:
«Naj grém, naj grém s tebój še jaz!»

Le hrepenél jaz bódem k tēbi,
Ne bom po tēbi žalovál,
Saj nášel si na bôžjem nēbi,
Kar túkaj bi zastónj iskál!

Pastír.

Tam gôri, tam gôri za tretjo goró
Planína dviguje v nebó se,
Iz dalje srcé omedléva na njó,
Obrača na njó mi okó se.

Razmàkni predgôrja se tèmnega zíd,
Zavésa meglêna izgíni,
Naj svóbodno zopet se pase mi víd
Po môji, po môji planíni.

Oj, pašniki sólñni, lesóvje temnó,
Vi víri, potôki studêni,
Ti sláp moj grméči, ti selo mirnó,
Pri srci ko nékdaj ste mêni!

Željno, kakor ded naš v izgubljeni raj,
Jaz glédam na trate planínske,
Solzèč se oziram na mesta nazáj,
Kjer sanjal sem sanje detínske.

Tam, srèčen pastírèek, sem, glásno pojóč,
Vesêlje srcá razodéval,
Poslušal je pótnik, po dôlu gredóč,
Moj drug mi je z ónkraj odpéval.

Bridkósti in bôli tam nísem poznàl,
Pijóč le sladkósti sem rasel; —
Da bil bi pač védno tam gôri ostàl
In čede očetove pasel!

A vrgla usóda nemila me je
Od dôma vže v rósni mladosti,
In s kupo modrósti pojíla me je,
Še bolj me je s kupo bridkósti.

Postal sem mej svétom drugačen pastír
In čedo zdaj čuvam slovèčo;
A vsàhnil vesêlja je prejšnjega vír,
Izgúbil življenja sem sréčo.

Onémel je pětja veselega glás,
Srcé mi teró bolečine;
Zakáj sem zapústil te, rojstvena vás,
Zakáj sem vas pústil, planíne!

Nazaj v planínski raj!

Pod trto bívam zdaj
V deželi rajskomili,
Srcé pa gor mi sili
Nazaj v planínski raj; —
Zakaj nazaj?
Nazaj v planínski raj!

Tu zêlen dol in brég,
Tu cvétje vžé budí se,
Tu ptičji spév glasí se,
Goré še krije snég, —
Zakaj nazaj?
Nazaj v planínski raj!

Glej ta dolinski svét,
Te zlate vinske griče,
Te nič, te nič ne miče
Njih južni sad in cvét?
Zakaj nazaj?
Nazaj v planínski raj!

In to ti nič ni mar,
Da dragi srčnovdani,
Ti kličejo: «Ostani,
Nikár od tod, nikar!»
Zakaj nazaj?
Ne prášajte zakaj!

O, zlatih dní spomin
Me vléče na planíne,
Po njih srcé mi gíne,
Saj jaz planín sem sin!
Tedaj nazaj,
Nazaj v planínski raj!

V pepelnični noči.

Polnôčni zvón z visôkih lín
Krepkó zaklenkal je!
Potíhnil glas je vijolín,
Strunár odbrenkal je!

Plesišča in gledišča se
Povsód zapírajó,
V odprta pa svetíšča se
Zemljani zbírajo.

Glej, bôžji hrám tam sréd polján
Dviguje se v nebó,
Oj bôžji hrám takó prostrán
In pa krasán takó!

Kot réke v morje vanj nocój
Krdela silna vró,
Svetišče polno je takój —
In duri se zapró.

Tu v bagru ino v svili vse
Nocój košáti se,
Diši ti po kadíli vse
In svéti v zlati se.

Več biserjev ko v dnu morjá
Pred tábo se iskrí,
In več, ko zvézd je vrh nebá,
Tu jasnih je očí.

Tu gibki udje, vzôrna rast,
Tu lét in líca cvét,
Tu zêmlje slást, bogastvo, čast . . .
O ti presréčni svét! —

A čuj! . . . Nék duh zakličé mi:
«Kar zrèš jih pred sebój,
Zapiši mej mrličé mi
S pepelom tem nocój!

In stópil sem pred žrtvenik,
Kot bi duhovnik bil,
Pepel iz óljčnih je mladík
Nanj dèl cerkovnik bil.

Pepela zdaj na téme sem
Najprvo sêbi vsul,
Vtopíl se v misli néme sem,
Le Bog je sam jih čul.

Pozvál na to krdela sem
In príšla so hrumèč,
Zaznámoval jim čela sem
Pretèč in pa svarèč:

«Oj, gréšniki mazíljeni,
Proč króno in šklát,
Saj bóste vsi prisiljeni,
Vkloníti smrti vrat.

Sedaj vi národom ste strah,
Strah tudi vas bo zmel,
To žézlo prah, prestól bo prah,
Vi bóste prah, pepel!

Vi, ki zaklade zbirate
Iz bližnjikov krvi,
Ki réveže zatírate —
Prah bóste tudi ví!

Ti ròj, ki noč in dan prežíš,
Da brata v past bi vjél,
Ti smrti v zanjke se vlovíš,
Prah bodeš in pepel!

In tí, ki z umom, cvétom let
Zdaj bahaš se vesél,
Glej, prédno ti odpade cvet,
Prah bódeš in pepél!»

Prišél še mnog, še mnog je tròp,
Mar bo se kak otél?
Ne! Vsem podpisal sem pokòp:
«Prah boste in pepel!»

Na zadnje roj še priskakljá,
Neskrbnih, jasnih líc,
Číst, kakor angelji nebá,
In lépši od cvetic.

Zaplakal nad tem krasom sem,
Češ: tudi ta bo strt!
Še té . . . tresóčim glasom sem
Zaznámoval za smrt . . .

Končano! — Ne! — Čuj, duri tam
Ječé zaškrípljejo,
In nôve trume v bôžji hram
Skoz njé se vsípljejo.

Na teh ni srebra ne zlatá,
In blesk jim je neznán,
Na licih tóžnih se pozná
Le sled solzâ in rán.

To pač je siromakov rod,
Molčé je zunaj stal,
In mírno čakal, da gospod
Prostôra bi mu dal.

Sedaj, ko próst mu je pristòp,
Korák približa svoj,
Jaz pa spoznám trpínov tròp,
Oh, bil je — národ moj!

Odlôžil sem tedaj pepel,
V klečéče vprl okó,
Za blagoslov sem róke vspel
Ter kliknil sem krepkó:

Le vstani, vbôrni národ moj,
Do dânes v prah teptán,
Pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je — vstajenja dán!

Pozabljenim.

Vseh mrtvih dan!
Na tisto tiho domovanje,
Kjer mnógi spé nevzdravno spanje,
Kjer kmalu, kmalu dom bo moj
In — tvoj,
Nocój se vsul je roj močán,
Saj jutri bo vseh mrtvih dan,
Vseh mrtvih dán!
Bledó trepeče nad grobovi
Tisóč svetíl,
In križe, kamne vrh gomíl
Jesenski venčajo cvetovi —
Vseh mrtvih dan!
Kjer dragi spé jim po pokôpi,
Klečé, solzé živócih trôpi,

Oh, dušo trè jim žal in bol;
Pod zêmljo pol, na nèbu pol
Nocój jim je srcé:
Na grob lijó grenké solzé,
V nebó gorké prošnjé!
O, le klečíte, le molíte,
Po nepozabnih vam solzíte,
Da bóde gròb od solz rosán,
Saj jutri bo vseh mrtvih dan,
Vseh mrtvih dan!
Solzíte,
Molíte! . . .
In jaz?
Ko misli vsakedó na svoje,
Kogà, kogà pa srce moje
Spomína se tačas?
Vas, zabljeni grobovi,
Kjer križ ne kamen ne stojí,
Ki niste venčani s cvetóvi,
Kjer luč nobêna ne brlí.
O, če nikdó
Nocój se vas ne spomni,
Pozábil ni vas pévec skromni
In pa — nebó!

Oj z Bogom, ti planínski svet!

Na nébu zvézde sévajo,
Na vasi fantje pévajo,
Pojó glasno, pojó lepó,
Pri srci pa jim je hudó.

Kaj bi ne bilo jim hudó,
Kaj bi ne bilo jim bridkó,
Od dôma se poslavljajo,
Na vojsko se odpravljajo.

Planíne sólnčne, ve moj raj,
Jaz tudi lóčim se sedaj;
A Bog le vé, kaj tu pustím,
In Bog le vé, kaj zdaj trpím.

Tu národ biva še krepák,
Tu biva národ-poštenják,
Ki svét ga še okúžil ní,
Ki čas ga omehkúžil ní.

Tu rod je moj, tu moj je kraj,
Tu žível rad bi vekomaj,
Ni kraja mi krasnejšega,
Ni ljudstva mi milejšega.

Kar sréče sem na svéti vžil,
Sem jo v mladosti cvéti pil,
Sem pil vrh solnčnih jo višin
Planíne prôste prôsti sin.

In zdaj planíne, ve moj raj,
Od vas tja v tuji moram kraj;
Kakó mi pa je to težkó,
Le on tam gôri vé samó.

Oj z Bogom, domovínski svét,
Oj z Bogom, ti planínski cvét,
Nebeški čúvaj te vladár,
Ne zábim te nîkdár, nîkdár!

Vojaci na poti.

Pomladnji cvét odéva svet,
Takó cvetêmo mi;
Pod nébom ptičev tròp neštet,
Po césti grémo mi!

A ptički skozi jasni zrak,
Lehkò, živó leté,
Legák je tudi nam korák,
A téžko je srcé.

Saj ptičji rod se vrača zdaj
Domóv, glasno žgolèč;
Mi svéta tla domača zdaj
Pustíli smo trpèč.

Mi nismo ptičev tròp legák,
Ki sam si pót volí;
Begôten smo nebá oblák,
Ki véter ga podí!

Lepó žarí meglíca se,
Pod solncem plavajóč,
Ozíra v njó cvetíca se,
Hladíla čakajóč.

A črn oblak bo neki dan,
Iz njega blísk in tresk!
In tóčo vsuje na raván,
Ki vničí up sosésk.

Zdaj ne bojí nihčè se nas,
Mi ne grozímó tod;
Pozdravlja mnog nas lep obráz
Gredóče mimo tod.

Koj bomo pa oblak strašán
Ob uri hudi mi;
Sovražni roj bo pač končán,
Ž njim morda — tudi mi!

Dekletova molítev.

Pred tabo klečím,
Izvóljena deva,
Ihtím in drhtím
Objokana reva.
Saj tebi odprto
Je moje srcé,
Saj tebi je znano
Vse moje gorjé.
Okúsila sem
U zôrni mladosti
Ljubezni sladkóst
In, oh, nje bridkósti.
Kot solnčece číst
Moj srčni je žár,
Ne bo me ga sram
Pred tábo nikdár.

In vendar zakaj
Ta čisti plamén
Podžíga sedaj
Mi pekel ognjén?
Trepeče, oh, reví,
Mi sleherna žíla
Kot listje na drevi,
Ko blíža se síla,
Drhtím, oh, drhtím
Sirota uboga,
Da v boji zgubím,
Ki ljubim takó ga.
Ko padel bi on —
Kakó bi na svéti
Sirota potem
Še mogla živéti?
To vbogo srcé,
To drobno srcé,
Kakó bi nosílo
Brezmejno gorjé?
O čuj, o čuj,
Devíca presveta,
Prošnjé in solzé
Sirote-dekleta:
Ko smrt bo kosíla
Čez bojno raván,
Ti čuvaj ljubljénca
Udarcev, rán.

Ti skrhaj nad njim
Pretéče jeklênke,
Odvrni od njega
Morilne svinčênke.
Ti mêne in njêga
Obrani bolésti,
Ti ženina vrni
Ljubéçi nevésti!

Po bitvi.

To bil je vihár, to bil je vihár
Do zora vso noč,
In bliskov je žar in gromov je vdar
Razsajal na moč.

Nikakor nikár ni bil to vihár,
Bil divji je boj,
Ni hrastov podrl, mladeniče strl
Vihár je nocój.

Po polji ležé junaške vrsté
Ko gozd poražèn,
Poséčen enkrát ne bo več košát,
Ne bo več zelèn.

Sinoči junák krepák bil je vsak,
Prepoln je zdaj ran,
Sinoči cvetán, sinoči močán,
Zdaj bo pokopán.

Grob zeva globòk, globòk in širòk,
Sred mladih livád,
Oh koliko sanj pokopljejo vánj
In koliko nad!

Pač čakala bo, pač čakala bo
Nevésta domá
In plakala bo, pretakala bo
Brez mére solzâ.

A plakala bo in čakala bo
Širota zastonj:
Nje žénin je vbít in strt od kopít
Sovražnih je konj.

In mamke skrbné in ljube sestré
Še upajo zdaj; —
A brat jim in sín iz daljnih ravnín
Ne príde nazáj.

Krvavo poljé, brezmejno gorjé
Rodílo si tí!
Ker lílo si tí, ker pílo si tí
Potoke krví.

Oh tísoč bo src in tísoč bo híš
Jokálo brídkó, —
Zakaj to pustíš, zakaj to trpíš,
Dobrotno nebó?!

Vojakove nevéste poróka.

Vénc sem poróčni vila,
Nád na njem sijál je žár;
A kedaj ga bom nosila
Z zaročencem pred oltár?

Nade mrtve, véne vénc,
Ž njim jaz venem in bledím;
Daleč moj je zaročênc,
Jaz odpravljam se za njim.

Kaj vam pravim, mati môja,
Ne jokájte za menój:
Saj v deželo grem pokôja,
Kliče žênin me s sebój.

Z véncem mi ovijte glavo,
Z biseri pa béli vrat,
Dajte svilno mi opravo
In na róko prstan zlat.

Skličite mi tovaršice
Kar jih šteje naša vas,
Z máno naj zvesté družíce
Zdaj se veselé na glas.

Drévi pojdemo k poróki,
Ko bo polno zvezd nebó!
Tam na zvezdnatem obôki
Čaka me srcé zvestó.

Tam se v véke bom združila
Ž njim, ki bil je tod mi vzet:
Kar je bridka smrt ločila,
Mila smrt zedini spet!

Zimski dan.

Sneženi prt zemljó odéva,
Krasná pod njim sta gòzd in plan;
Z nebá jasneje solnce séva,
Kot je sijálo létni dan.

Iskré po polji dijamanti,
Po drévji biseri bliščé,
Potòk se v srebro zdí vkován ti,
V zlató vkovane pa goré.

Kar ti okó najdalje plava,
Vse jáсно, krásno, vse svetló!
Krog béla stéza se planjava,
Nad njó se módro pnè nebó.

A vsà lepôta, ki tu séva,
Mrtvá se duši môji zdí;
Kjer cvétja ní in kjer ni spéva,
Življenja ondi srcu ní.

Ta béli prt je za cvetíce
Prostrt širok mrtvaški prt,
Ta mrzli svít odgnál je ptíce,
Kjer še je v cvetji gaj in vrt.

To solnce ko pokôpna sveča
Nad mrtvo stvarnico visi,
Pač slika solnca je bliščéča,
A živo solnce to več ní!

Vsa zêmlja v mrzli tej bliščôbi
Pobeljena gomila je,
In mêní na tem splošnem grôbi
Bridkóst srcé zalíla je:

Podoba žíva naše dôbe
Si tí, oj jasni zimski dan,
Prepoln kot ona si svetlôbe,
Kot ona — mrtev in hladán!

Po glavah svétlo je in jasno,
A v srcih zimsk je mraz in mrak;
Tam ne poganja cvétje krasno,
Tam ne odméva spev sladák.

Ti pa, srcé, mi čúvaj cvétje,
Da mraz ne strè ga in vihár,
Poshráni v toplo ga zavétje
Kot umen in skrbán vrtnár.

In vi, oj pésmi tóžni glasi,
V tej zimi ne molčíte nič;
Saj tudi v gólem grmi včasi
Zapoje kak samotén ptič!

Ti, cvet in spév pozímski, búdi
Ljudém spomín krasnejših let,
A búdi hrepenenje tudi,
Da vrníl bi se spev in cvet!

Tri lipe.

Na vrhu zelêne goré
Tri lipe ponôsne stojé,
Zvečer so še. stale na gôri,
Kdo vé, če pa bodo ob zôri?

Tesarji trijé še pred dném
Napravljajo k lipam se trém,
In vsak teh tesarjev na rame
Sekiro nabrúšeno vzame.

Čuj! Glási vže mah se na mah
In lipe se zvrnejo v prah,
Mej délom tesár pa tesarja
Zaupno takó nagovarja:

Dé prvi, mladenič vesel:
«Te dni bom nevésto si vzél,
Za sé in nevésto mi zôrno
Zdaj pôsteljo stešem prostôrno.»

Dé drugi: «Prinèsle nocój
So trí rojeníce s sebój
Mi hčérko v naróčji cvetóčem —
Zibélko stesáti jej hôčem.»

A tretji: «Jaz némam žené,
Otrók ne, ne ljube zvesté,
Ni tréba mi pôstelje pirne,
Ni tréba zibélke nemirne.

Umrlo je mêni srcé,
Umrle so nade sladké,
Umrla ljubezen goréča,
Umrla življenja je sréča.

Zdaj rakev bom stesal temnó
In lôžil bom nádeje v njó,
K njim kmalu še mêne deníte,
Pa v črno zemljó zakopljíte.»

Dekletce po gòri gredé
Pogóvore čuje le-té,
Pri delavcih mladih se vstavi,
Tesarju pa tretjemu pravi:

«Kaj pravim ti, mladi drvár,
Ne teši si rakev nikár;
Čemú-li bi hôtel umréti,
Ko lice ti v prvem je cvéti?»

O škoda teh lepih očí,
Če smrt jih prerano vgasí,
In krasnega škoda živôta,
Če grôbna obdá ga temôta!

Oj mladi, oj lepi tesár,
Na rakev ne misli nikár!
Ko têbi zares bi zvonílo,
Še meni okó bi rosílo!»

Izgíne deklè za goró,
Tesar se ozíra za njó,
Po glavi pa misli rojé mu,
Iz misli dekletce ne gre mu.

Sekire tesarske zvené
In trske od debel leté, —
Dva prva sta délo končála,
Kar mislila, to sta stesála.

Ko teše pa tretji tesár,
Priméri se čudna mu stvar:
Glej, rakev se šíri in šíri,
In nôge jej vzrástejo štíri.

To rakev mrtvaška pač ní,
To pôstelja pírna se zdí, . . .
Ko dvájseti dan je napóčil,
Tesár se je — tretji poróčil.

Ob letu spet pojde v goró,
A tesal — zibelko tam bo,
O rakvah mu sódba je taka:
Za rakev naj lipa še čaka!

Oljki.

Drevó, rastóče v vinskem brégu,
Lepó zelêno v bélem snégu,
Oj drago oljkovo drevó,
Pozdravljam te srčnó, srčnó!
Ko travnat ôtok u puščavi
Prijazno tukaj zeleníš;
Voják ponôsen se mi zdiš
Stojéč po bitvi na planjavi:
Le njega bojni grom ni strl,
Tovariše je vse podrl.
Čemú je tebi smrtna sila
Življenja moč in kras pustila?
Da živ nagroben spomeník
Iz mrtvih tal štrliš navpik?
Nikakor! Marveč to zelenje
Oznanja nôvo nam življenje,

Ko spet se bo pomládil svet,
Ko nov razvíl se bo nam cvet.
Na té iz gôlih tam grmičev
Zletava roj nam zvestih ptičev,
In glásno v vejah žvrgolí
Menèč, da svet se vžé mladí.
In, oj, kakó mudí radó
Na têbi moje se okô! —
Prijazno oljkovo drevó,
Pomník nekdanjih dni cvetóčih,
Prorók krasnejših dni bodóčih,
 Pozdravljam te,
 Proslavljam te!

Ti v rane vlívaš nam zdravíla,
Svetóstna nam rodiš mazíla,
Oživljaš nam telesno moč,
Proganjaš z lučjo temno noč. —
 Proslavljam te! —

Mirú podoba ljuba tí
Ljudem si vže iz davnih dní.
Naš rod se ves je bil pokváril,
In módri Bog se je kesàl,
Da je človéško bitje vstváril.
Zató pa vse ljudi končál
V pregrôznem, splošnem je potôpu,
Zanêsel malemu le trôpu.
Ves rešeni človéški rod
Tedaj en sam je nôsil brod,

Kdo vé, če ta vbeží pokôpu?
Nad njim mračnó, temnó nebó,
In krog in krog brezdanja voda,
A rešnega nikjeri proda, —
Strašnó, strašnó!

Kdaj ta brezbrežna voda splahne?
Kdaj srd nebá se vpokojí?
Mar Bog na veke se jezí?
O ne! Dih božji tóplo dahne
In vóda gine, pada, sahne
Kakòr pred sólncem sneg kopní.
In, glej, iz vóde se sušéče
Drevó priraste zelenéče,
Golóbček bel se nanj spusti,
Ná drévu kljuva, kljuva, pika,
In ko z drevesa odletí,
V rudéčem kljunu zelení
Mu oljkova mladíka.
Kakó je pač brodár vesel
Golóba z vejico vspríjél!
To vejo z oljčnega drevésa
So do človeškega rodú
Poslala vblažena nebesa
V poróštvo sprave in mirú. —
Mirú simból si tudi nam!
Glej, prišla oljčna je nedelja,
In polne srčnega veselja

Vrvíjo trume v božji hram.
Odrasle zreš in otročiče
Nesoče oljkove snopiče,
Če ne, mladike oljčne vsaj,
Svetišče zdí se oljkov gaj.
Skoz ôkna sólnce božje líje
V ta gaj svoj zlati žar z nebés,
A bolj še sreče solnce sije
Otrôkom z lic in iz očés
Skoz séncó oljkovih perés.
Pristópi starček sivolás,
In blagoslov nebeški kliče
Njegov srčnómoleči glas
Na oljčne veje in snopiče,
O, naj te oljke, kjer bi bile,
Bi blágoslov in mir delíle!
Da, oljkove mladike té
Mir bodo in blagóst rodíle,
Ko híše, vrte in poljé
Blagoslavljaje pokropé.
Glej po kropljenji njívo, trato,
Kako razvíja njih se kras!
Kakó se ziblje žíto zláto,
Kakó je poln pšeníčni klas.
Pod srp vže síli, síli v pas, —
In drevje to — kakó bogato!
O srečni kmetje, srečna vás!

Pa, oh, — kaj se temní nebó?
Pod njim se megle temnosíve
Valé čez vrte, trate, njíve
Grměč groznó, preteč strašnó.
Pred selsko kočico klečé
Otrôci, starčki in žené,
Z bojčím, sólnatim očesom
K oblačnim, mračnim zró nebesom
Glasnó ihtěč,
K Bogú molěč.

A hiše skrbni gospodar
Mladike oljkove sežíga,
Da vmíril grozni bi vihár:
In sveti dím se k nebu dvíga,
In, glej, preteči prej oblak
Na polja vlije dež kroták. —
O, da bi ti, mladika mila,
Nevíhto tudi vtolažila,
Ki burno hrúje mej ljudmí,
Ki v srci strastno nam besní,
Da meni vsaj bi jo vmiríla!
Srcé mi pravi, da jo boš,
Če prej ne, ko me boš kropíla!
Pred duhom vidim nizko sôbo,
A v sobi blédo sveč svitlôbo;
Mej svečami pa spava mož,
Bled mož, ogrnen s plaščem črnim,

Ki s trakom je našit srebernim;
On trdno spí, nevzdramno spí,
Strudila ga je téžka hôja.
Možá pa množica ljudi
Z mladíko oljkovo kropí
Želèč mu večnega pokôja.
Oj, bratje, ko se to zgodí,
Tedaj končana pot bo môja,
In kôniec bo težáv in bôja,
Tedaj potihne za vsekdár
Srcá mi in svetá vihár!

Znamenje.

Na polji znamenje stoji,
Podoba krasna v njem žari,
Ni slika blažene Devíce,
Svetnika ne in ne svetnice.

Čprav obraz svetnika ni,
Čprav svetnice slika ni,
Podoba ta je meni sveta,
Časti jo moja duša vneta.

Pred njo presvitlo luč gojím,
Lepó, zvestó za njo skrbím,
Naj sveti solnce, zvezde jasne,
Pred sliko moja luč ne vgasne.

In cvetek, ki lepó cvetó,
S pobôžno bêrem jej rokó,
Pred njó prekrasne vence devam
In zraven glasne pesmi pevam. —

Ni znamenje na polji to,
To moje je srcé gorkó,
In ta obraz prepóln milíne
Je slika moje domovine.

Ta svitla luč — moj srčni žar,
Le njej plamtí in bo vsekdár,
In z duše cvetjem plemenítim
Njo kítil bom, kot zdaj jo kítim.

Njo prvi spev je moj slavíl,
Poslednji njej se bo glasíl,
In zadnji glasi ti mi bójo:
Bog čúvaj domovino môjo!

Biser.

(Odlomek.)

U gôre balkanske
Koraka junak,
Ko solnce se níža,
Ko bliža se mrak.
Veselja solnce
Je njemu vtonílo,
Življenje njegovo
Se je pomračílo.
Oh, lep takó,
Takó še mlad,
Pa vže nesrečen,
Pa vže brez nad!
Tri hipe je sanjal
O raji ljubézni,
A zdaj je vzbudíl se
V bridkosti brezni.

Mar vedel nisi,
O vbogi Nenád,
Da sad prepovedan
Ti sreče je sád?
Turčini le smejo
U tvoji deželi
Sladkosti piti
In biti veseli;
A ti, kristijan,
A ti, Bolgar,
Ne stezaj mi rok
Po sreči nikdar!
Za Turka se trudi
In toči znoj,
To tvoja dolžnóst,
Poklíc je tvoj:
Podlôžnik si ti,
Tvoj suženj je rod,
A on je vladár,
On tvoj je gospod.
Ti bodi vesel,
Če on se poniža,
Da kočici tvoji
Se vbôrni približa,
Če tvojo si krasno
Nevesto izbere,
Če v harem odpelje
Nedolžne ti hčere . . .

Poljúbi mu róko:
On tvoj je gospód,
Ti rob si nječov,
Tvoj suženj je ród.
To Allah veleva,
In «prérok» tó, —
Ni práv, o junák,
Ni práv-li takó?

U gôre balkanske
Koraka junák,
Ko solnce se níža,
Ko blíža se mrák.
Ob skalnati steni
Sedaj se ustavi,
Ozíra se témno
Po cvetni planjavi,
Stojí kot ob gôri
Oblak temán,
Ki točo bo vsul
Na širno raván;
Stojí in pretí
Kot oster meč
O boku junaka
Žarèč in grozèč.

V očéh se mu ogenj
Strašán užíga,
Kot nóčni požár,
Ki z ôken švíga.
In vôtlo kot grom
Iz dalje grmí
Srdíto in brídsko
Junák govórí:
«Stár ríbič ob morji
Je biser imèl,
Še v kroni kraljévi
Enak ni žarèl.
Takó je bil lep,
Takó svetál,
Za bisere vse
Ne bil bi ga dal, —
Za bisere vse ne!
Nikomur! . . . A mêní
Podáril bi v dar bil
Zaklad dragoceni,
Da čuvam lepó ga,
Lepó in skrbnó,
Vedóč, da ga ljubim
Nad svoje okó.
In bil bi ga čuval,
Brezmejno ljubil,
In rajši okó
Kot biser izgubil!

Saj on le je bil
Luč mojih očí,
Ki bil bi jasníl
Nočí mi in dní! —
A v nôči tihôtní,
V neskrbni nôči
Pridrl je Turčín
K ribárjevi kóči.
Ugrabil je moj
Edíni zaklad,
Odneseł ga s sábo
Na vtrjeni grad.
Pač stó dragotín
Imá na grajščíní,
In vendar pobráł mi
Zaklad je edíni!
Srcé zdaj umíra
Mí vsled bolečín,
On biser moj gleda, —
Ha, kleti Turčín!
Dá védel bi jaz,
Kje ropar prebiva,
Katéro ozídje
Moj biser zakriva!
Tam doli leží
Sto belih gradóv,
Kateri-li grad

Pač grad je njegov?
To, milo nebó,
Dodeli mi vsaj,
Da roparja sréče
Jaz sréčam kedaj —
Tedaj pa poplača
Ta dolg mi krvávo:
Dal biser mi bóde,
Dal — kledo glávo! »

Dražba.

Kaj dānes hrumí razburjena vās?
Kaj ôtlo, mrtvaško bóben ropôče?
In, čuj, skoz hrum in ropôt ta glas,
Glas dece, ki milo se joče!

Pred hišo na selu sodník sedí,
Na mizi usódnih pisem snopíči,
Ob strani berič in on stojí,
Ki hujši je, nego beríči.

Sodníke, beríče je sèmkaj pozvál
Nevsmíljenik trdi in grozovíti,
Sirotam negodnim vse bo prodál,
Da divjo pohlepnost nasiti.

Ropôče bóben in kliče berič,
Ljudjé hrumé in plačó otrôci;
A sivca brez čuta ne gane nič,
Ne hrum, ne solzâ potôci.

Ropoče boben, vpíje berič,
In kos za kosom glasno izklicuje;
A níhče ne more rešiti nič,
Vse sam brezsrčnik kupuje.

Za kosom se kos od kmetíje drobí
Med klikom in hrumom, ropotom in jokom,
Kot rézali ud bi na ud, se mi zdí,
S telesa sirotnim otrokom.

Ah, hišo je že izklícal klicár, —
Zdaj deca nesrečna zajoka, zastoka,
Kot streho objemal bi dívji požár,
In kot da tramovje že poka.

Že v drugo, že v tretje klicár se glasí,
Sirote trepečejo v grozi, v brezupí,
Ljud prosí solzèč, naj jim hišo pustí,
Zastonj! Še hišo on kupí!

A zdajci se vspnè mož sivolás,
Visòk in častít in z brado do pasa,
Z bliskovi v očéh zagrmí na glas
Kot prêrok iz davnega časa:

«Gorjé ti, gorjé, brezdušni krvník,
Ki solza sirot srcá ti ne gane,
Pravičen nad tábo bedí plačník,
Dolžán ti tegà ne ostane.»

«Krivíce si v brazde življenja sejál,
Sejál si nesréčo, sejál si klétev,
Te setve sad stoteren boš bral,
Prokletstvo tvoja bo žetev!»

«Kot tí zdaj sirote iz doma podíš,
Za sólze njih slep in gluh za njih stoke,
Nekdàj izženó iz tvojih híš
In tebe in tvoje otroke!»

Ljudjé ostrmé, odrtník se zgrozí
In stresa od straha se kot trepetlíka,
Neznánčeva grožnja mu v uhu šumí
Kot kletev strašnà Vsesodníka.

Ta kletev kot strela omami mu um,
Plašán, gologláv od družbe plane,
In skozi vrsté strmečih trum
Beží iz vasí na poljane.

Beží od domú obupen vès,
Kot ízpred Bogá ubijalec prvi,
Proganja ga kès ko vstekel pès
In ránja srcé mu do krvi.

Ogíblje ljudi se, njih sêl in mést,
Po krajih neznanih potíče se blazen,
Živí mu v spominu le kletve zavest
In kazni preteče bojazen.

Okrog brez počítka blódi vsigdár,
Ne vé, kam pót ga bo tuja zanêsla,
Kot čoln, ki ga zgrábil je ljuti vihár,
In strl mu brodarja in vesla.

Tako brez mirú potuje skoz svét,
Usóda povsód proganja ga bridka,
Takó potuje že kdovekaj let, —
Ne bó-li več našel počítka?

Krog zimska je noč! Mrzló in temná!
Polnôčni zvon že v zvoníki vdarja,
A on pod streho se splazi plahó
Neznanega mu gospodarja . . .

Kakó se naspál je! Kakó je spočít!
Spet prejšnja je moč mu po udih razlita,
Na pósteljo solnčni posevá mu svít
In tudi v možganih — mu svíta.

A čuj! Kaj zunaj hrumí takó?
Kaj ôtlo, mrtvaško bóben ropôče?
In čuj, skoz ropôt in hrumenje tó
Glasove bridkó jokajóče!

Gospoda sodníjska tam zunaj sedí,
Prodaja se hiša ponosna ob cesti,
Popotnik okolo vrže očí,
In hkratu je vès pri zavésti!

To ljudstvo mu znano je, znan ta kraj,
Ta kròv mu je znan in znani zidovi,
Njegova je hiša na dražbi sedaj,
Plačó zdaj otroci njegovi.

Zarjûje kot lev od lovca zadet,
Nánj ljudstvo ožrè se, spozná ga, se čudi; —
A njemu zvrtil, zmračí se svet
In mrtev na zemljo se zgrudi.

Nevesta.

Komú-li kupuješ venček s cvetic,
Komú ta prstanek zlati?
Zasé-li ali za katero družic,
Njim greš, nje vabiš-li v sváti?

Povésila kodrastó temence je,
Nasmehnila se, zarudela,
Pospravila svatovsko bremence je,
Iz izbe je tržne zletela.

A zunaj viharen zimski je dan,
Nov sneg na stari se vsíplje,
Pod težo zdihuje hrib in raván,
In drevje v dobravi škríplje.

A kaj je dekletcu za zimo, za mráz!
Saj nji cvetè mladoletje,
Gorkó nje srcé je, žareč obráz,
In v prsih poganja ji cvetje!

Pogumno, veselo hití skoz sneg
Iz trga prek ózke dolíne,
Iz dôla obrne v strmi se breg,
Saj dom ji je onkraj planíne.

Pač strm je hrib in sè snegom zasut,
A deklica čvrsto koraka,
Krepčá jo mladóst in nek sladek čut,
In sreča, ki z dragim jo čaka.

Po gôri pleza višej in višej,
In v sneg se ji dolbe stopinja,
A sneg se vsiplje silnej in silnej
In sléd korakov zagrinja.

Le više in više se vspenja v breg,
Že sredi je gôre visóke,
Le dalje borí se, naj pada sneg,
Saj jutri že dan je poróke.

A sneg le silnejši vsiplje oblák,
Nasiplje zamete snežene,
Kdo padati videl je sneg kdaj tak,
Že znati ni steze nobene.

Stopinje globoko se vdírajó ji,
Že peša nevestica mlada,
Že udje od truda umírajó ji,
Počila bi malce si rada.

A kje? Tu hiše, tu strehe ní!
Pa glej tam visečo pečino,
Tam deva si skromno zavetje dóbi,
Sklonívši se v plitvo dolblino.

Tam nótri počíva dekletce mladó,
V naročji okrasje poróčno,
Kakó ji bo jutri to stalo lepó,
Ko z dragim se sklène nelóčno!

Primerjati jame si vès ta krás,
Na róko si prstan natakne,
Ovije si venček krog góstih las
In v misli se sladke zamakne.

Že v duhu z ljubljencem se pred oltar
Pomiče med brati in svāti,
Pred Bogom že združena sta za vsigdár,
Že dnevi ji vstajejo zlati.

Razgrinja bodočnost se ji pred očmi
Cvetóča in solnčnoblesteča,
In slika na sliko pred njo se vrstí, —
Oj kolika, kolika sreča!

To sanja pol speč in bedeč na pol,
A vse bolj jo spanec objemlje,
Zdrsáva na lahko z dolbline nizdól
In v snegu mehkem zadremlje . . .

Jasní se . . . in zvezde že dvigajo se
In mraz ledeni pritiska, —
Kaj baklje po gori vžigajo se,
Da gora v svitlobi se bliska?

Prišli so nevestico mlado iskàt,
Iščó in kličó jo po gori,
Svatovi jo iščejo, ženin in bràt,
O zlati jo najdejo zori.

Pod steno kamnito nevzdramno spí
Z odejo sneženo odeta,
Na levi ji prstan poročni blestí,
Bel venec ji čélo opleta.

Selítev.

Ob póstelji smrtni trpina
Ponočni sem strážnik bil,
Imèl ni hčere, ne sina,
Ní drug mu tolážnik bil.

Prebíl, pač boje je mnoge,
In pôznan je kès in dvom,
Izkusil zunanje nadloge
In viher notránjih je grom.

Zdaj konec bo borbi in zmoti,
Izdihnen je zadnji vzdihljáj,
Smehljaje se duh mu napoti
S krilatci nebeškimi v ráj.

A ko s krilatci v nebesa
Odpravlja se duh njegov,
Od mrtvega, glej, telesa
Poslavlja nebroj se duhov.

Ta roj skoz vesoljno življenje
Mrliču bil temu je zvest:
To boj je, stotero trpljenje,
In skrb in strah in bolest.

Ta truma in ródbina njena
Zemljána vsakterega trè,
S človekom najprvim rojena,
Le z zadnjim človekom zamrè.

Iz mrtvega kam domovanja
Zdaj rablji srcá hité?
Iščó si novega stanja,
Selijo se v — drugo srcé!

Uzori.

Z uzori se nikár ne bori,
Kot solnčni žarki so uzori,
Ki grejejo nam mrzli svet,
Budé, rodé pri cvetu cvet.
Uzori tudi plemeníti,
Če duh je z ognjem njih ogret,
Božanstven cvet mogó rodíti.

Uzorov mi nikár ne mori,
Kot žarki solnčni so uzori:
En sam mi solnčni žarek daj,
Ž njim božje solnčece tam gori
Na prvi najdem ti migljáj.
Kot solnčnih žarkov zlati trak
Uzor je plemeníti vsak.

Ne tu na zemlji zapuščeni
Iz ognja našega srcá,
Iz isker našega duhá; —
Iz luči večne so rojêni,
Le v njenem se žaré plameni.
Zató pa sveti vsak uzòr
Nam gor, kjer je njegov izvòr!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000075213

